

Szkoła w obliczu pandemii z poziomu nauczyciela, ucznia i rodzica – czyli jak odnaleźć się w rzeczywistości nowych wyzwań i zagrożeń

dr n. praw. Arkadiusz Gliszczyński

Niniejszy pokaz stanowi utwór w rozumieniu ustawy Prawo autorskie i podlega ochronie prawnej. Wszelkie powielanie, korzystanie lub rozpowszechnianie w celach niezgodnych z jego udostępnieniem jest zabronione,

a naruszone z tego tytułu prawa będą dochodzone na drodze sądowej.

Szkoła w obliczu pandemii z poziomu nauczyciela, ucznia i rodzica – czyli jak odnaleźć się w rzeczywistości nowych wyzwań i zagrożeń

Struktura zajęć:

1. Część pierwsza – nauczyciel.

- szkoła w okresie pandemii w świetle regulacji prawnych – wybrane aspekty;
- interwencja kryzysowa nauczycieli w wybranych sytuacjach (niedopełnianie obowiązku szkolnego przez ucznia i brak reakcji rodziców w tym obszarze; zagrożenie dobra dziecka w domu rodzinnym, objawy apatii u ucznia; reakcja nauczyciela w procesie presuicydalnym) – wspólnie tworzymy procedury postępowania nauczyciela i wychowawcy;
- kiedy i komu przekazywać informacje o nauce i wychowaniu ucznia;
- teoria w praktyce – wspólnie rozwiązujemy kasus.

Szkoła w obliczu pandemii z poziomu nauczyciela, ucznia i rodzica – czyli jak odnaleźć się w rzeczywistości nowych wyzwań i zagrożeń

Struktura zajęć:

2. Część druga – rodzic.

- stosunki między rodzicami i dziećmi – wybrane zagadnienia prawa rodzinnego i opiekuńczego;
- do czego zobowiązuje władza rodzicielska;
- brak nadzoru rodziców nad dopełnianiem przez dziecko obowiązku szkolnego – konsekwencje prawne;
- teoria w praktyce – wspólnie rozwiązujemy kasus.

3. Część trzecia – uczeń.

- uczeń jako część szkolnej społeczności;
- kiedy dobro dziecka jest zagrożone, czyli ingerencja państwa we władzę rodzicielską;
- teoria w praktyce – wspólnie rozwiązujemy kasus.

Szkoła w obliczu pandemii z poziomu nauczyciela, ucznia i rodzica – czyli jak odnaleźć się w rzeczywistości nowych wyzwań i zagrożeń

Szkoła w okresie pandemii w świetle regulacji prawnych – wybrane aspekty.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19.

UWAGA!

Rozporządzenie nie znosi odpowiedzialności i zadań dyrektora szkoły i nauczycieli w zakresie realizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego, w tym ogólnej dostępności uczniów do oświaty, konieczności monitorowania zakresu udziału uczniów w realizacji obowiązku szkolnego.

Szkoła w obliczu pandemii z poziomu nauczyciela, ucznia i rodzica – czyli jak odnaleźć się w rzeczywistości nowych wyzwań i zagrożeń

Szkoła w okresie pandemii w świetle regulacji prawnych – wybrane aspekty.

Cytowane wcześniej rozporządzenie:

1. Dyrektor szkoły ustala we współpracy z nauczycielami, sposób potwierdzania uczestnictwa uczniów na zajęciach oraz sposób i termin usprawiedliwiania nieobecności uczniów na zajęciach.
2. Zapewnia każdemu uczniowi lub rodzicom możliwość konsultacji z nauczycielem prowadzącym zajęcia oraz przekazuje im informację o formie i terminach tych konsultacji.
3. Ustala w porozumieniu z radą pedagogiczną i radą rodziców, potrzebę modyfikacji w trakcie roku szkolnego realizowanego programu wychowawczo - profilaktycznego (uchwalanie programu art. 84 prawo oświatowe) oraz w razie potrzeby, modyfikuje ten program (a w programie tym m.in. formy wspierania dziecka w rozwoju sfery psychicznej i społecznej, realizacja działań opiekuńczych w tym: diagnozowanie sytuacji rodzinnej uczniów, pomoc uczniom wymagającym wsparcia, wspomaganie rodzin tego potrzebujących w wychowywaniu dzieci poprzez rozmowy indywidualne – brak przesłanek do stosowania art. 109 k.r.o.);

Szkoła w obliczu pandemii z poziomu nauczyciela, ucznia i rodzica – czyli jak odnaleźć się w rzeczywistości nowych wyzwań i zagrożeń

Szkoła w okresie pandemii w świetle regulacji prawnych – wybrane aspekty.

Cytowane wcześniej rozporządzenie:

3. w programie wychowawczo-profilaktycznym również: działania z zakresu bezpieczeństwa takie jak: kształtowanie właściwych postaw w sytuacji zagrożenia życia i zdrowia oraz w sytuacjach nadzwyczajnych; kształtowanie umiejętności komunikowania swoich potrzeb, obaw. Program ten wskazuje w końcu formy działań w omawianym zakresie.
4. Dyrektor jednostki systemu oświaty uwzględniając możliwe ograniczenia wynikające ze specyfiki zajęć, może zobowiązać nauczyciela do realizacji zajęć wynikających z prowadzonej przez jednostkę systemu oświaty działalności opiekuńczo - wychowawczej.

Szkoła w obliczu pandemii z poziomu nauczyciela, ucznia i rodzica – czyli jak odnaleźć się w rzeczywistości nowych wyzwań i zagrożeń

Szkoła w okresie pandemii w świetle regulacji prawnych – wybrane aspekty.

Cytowane wcześniej rozporządzenie:

Dyrektor jednostki systemu oświaty, który zlecił nauczycielowi prowadzenie zajęć, o których mówimy, na nowo określa sposób realizacji przez tego nauczyciela zadań, mając na uwadze, że zajęcia te realizuje w ramach obowiązującego go tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz (§ 7.3 i 5)

5. Dyrektor może zweryfikować, w porozumieniu z nauczycielami, zapisy statutu szkoły w zakresie warunków i sposobu oceniania wewnątrzszkolnego. Decydując o sposobie oceniania pracy zdalnej uczniów, warto nagradzać ich postawy, pilność i terminowość, jakość prac domowych, zaangażowanie i samodzielność, zdalną pomoc kolegom w nauce.

Szkoła w obliczu pandemii z poziomu nauczyciela, ucznia i rodzica – czyli jak odnaleźć się w rzeczywistości nowych wyzwań i zagrożeń

Obowiązek opieki nad uczniem w orzecznictwie

Obowiązek przestrzegania niezbędnych wymagań w dziedzinie bezpieczeństwa dzieci w szkole nie ogranicza się do wydania konkretnych nakazów, czy zakazów wynikających wprost z przepisów szczegółowych, lecz polega na stosowaniu – wynikających z zasad ogólnych – wszelkiego rodzaju środków ochrony przez nauczycieli wobec powierzonych ich pieczy dzieci. Zasady te powinny być honorowane w stosunkach szkolnych zarówno ze względu na bezpieczeństwo uczącej się młodzieży, jak i dla celów wychowawczych, polegających na wytworzeniu nawyku poszanowania własnego i cudzego bezpieczeństwa (wyrok SN IICSK 392/10).

Szkoła w obliczu pandemii z poziomu nauczyciela, ucznia i rodzica – czyli jak odnaleźć się w rzeczywistości nowych wyzwań i zagrożeń

Szkoła w okresie pandemii w świetle regulacji prawnych – wybrane aspekty.

Ministerstwo Edukacji Narodowej wydało w formie prezentacji multimedialnej informator dot. kształcenia na odległość. Znalazły się tam istotne informacje, dla nauczycieli m.in.:

- monitoruj aktywność ucznia, wiele rozwiązań technologicznych daje możliwość obserwowania aktywności uczniów na bieżąco. Staraj się reagować, gdy uczeń nie wykazuje aktywności i dowiedz się, jakie są tego przyczyny. Mogą one tkwić w trudnościach technicznych lub innych przyczynach związanych z obecną sytuacją, **które trzeba szybko rozwiązać we współpracy z rodzicami i dyrektorem szkoły;**
- **utrzymuj stały kontakt z rodzicami dziecka w tym: pozyskaj numer telefonu, maila, korzystaj z dziennika elektronicznego.**

Szkoła w obliczu pandemii z poziomu nauczyciela, ucznia i rodzica – czyli jak odnaleźć się w rzeczywistości nowych wyzwań i zagrożeń

Stosunki między rodzicami i dziećmi – wybrane zagadnienia prawa rodzinnego i opiekuńczego (część druga – rodzice) – aby nauczyciel mógł prawidłowo analizować pojawiające się rozbieżności pomiędzy rodzicami i dziećmi

Art. 92 k.r.o.

Dziecko pozostaje aż do pełnoletności pod władzą rodzicielską.

W k.r.o. brak jest definicji władzy rodzicielskiej. Należy posłużyć się doktryną, gdzie wskazuje się, że władzą rodzicielską jest całokształt obowiązków i uprawnień rodziców względem osoby i majątku dziecka dla ochrony jego dobra i przygotowania go do samodzielnego życia (T, Smoczyński).

Nie bez znaczenia pozostaje również pogląd, że na treść władzy rodzicielskiej składają się:

1. Piecza nad osobą dziecka.
2. Zarząd majątkiem dziecka.
3. Reprezentacja dziecka.

Poza okresem władzy rodzicielskiej pozostają prawo do kontaktów z dzieckiem (art. 113 k.r.o.) oraz obowiązek alimentacyjny (art. 128 k.r.o.).

Szkoła w obliczu pandemii z poziomu nauczyciela, ucznia i rodzica – czyli jak odnaleźć się w rzeczywistości nowych wyzwań i zagrożeń

Art. 93 k.r.o.

Władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom.

Art. 94 k.r.o.

Jeżeli jedno z rodziców nie żyje albo nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych, władza rodzicielska przysługuje drugiemu z rodziców. To samo dotyczy wypadku, gdy jedno z rodziców zostało pozbawione władzy rodzicielskiej albo gdy jego władza rodzicielska uległa zawieszeniu.

Jeżeli żadnemu z rodziców nie przysługuje władza rodzicielska albo jeżeli rodzice są nieznani, ustanawia się dla dziecka opiekę.

Szkoła w obliczu pandemii z poziomu nauczyciela, ucznia i rodzica – czyli jak odnaleźć się w rzeczywistości nowych wyzwań i zagrożeń

Art. 96 ¹ k.r.o.

Osobom wykonującym władzę rodzicielską oraz sprawującym opiekę lub pieczę nad małoletnim zakazuje się stosowania kar cielesnych.

Art. 97 k.r.o.

O istotnych sprawach dziecka rodzice rozstrzygają wspólnie; w braku porozumienia między nimi rozstrzyga sąd opiekuńczy.

Przez istotne sprawy dziecka należy rozumieć zarówno dokonywanie czynności faktycznych jak i czynności prawnych. Zaliczyć do nich można: sprawy z miejscem pobytu dziecka, zmianę obywatelstwa, zmianę osoby uprawnionej do odbioru alimentów, wyjazd za granicę małoletniego, zmianę nazwiska.

Szkoła w obliczu pandemii z poziomu nauczyciela, ucznia i rodzica – czyli jak odnaleźć się w rzeczywistości nowych wyzwań i zagrożeń

Art. 98 k.r.o.

Rodzice są przedstawicielami ustawowymi dziecka pozostającego pod ich władzą rodzicielską. Jeżeli dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską obojga rodziców, każde z nich może działać samodzielnie jako przedstawiciel ustawy dziecka.

Jednakże żadne z rodziców nie może reprezentować dziecka:

1. Przy czynnościach prawnych między dziećmi pozostającymi pod ich władzą rodzicielską.
2. Przy czynnościach prawnych między dzieckiem a jednym z rodziców lub jego małżonkiem, chyba że czynność prawna polega na bezpłatnym przysporzeniu na rzecz dziecka albo że dotyczy należnych dziecku od drugiego z rodziców środków utrzymania i wychowania.

Przedstawicielstwo ustawowe rodziców, o którym mowa obejmuje zarówno dokonywanie czynności materialno-prawnych, czynności przed sądami jak i czynności przed organami administracyjnymi (art. 27 k.p.a.).

Szkoła w obliczu pandemii z poziomu nauczyciela, ucznia i rodzica – czyli jak odnaleźć się w rzeczywistości nowych wyzwań i zagrożeń

Art. 110 k.r.o.

W razie przemijającej przeszkody w wykonywaniu władzy rodzicielskiej sąd opiekuńczy może orzec jej zawieszenie.

Przeszkodą, o której mowa może być pobyt w więzieniu, długotrwały pobyt za granicą czy w szpitalu. Istotne jest, aby przeszkoda miała charakter przemijający, bowiem wystąpienie przeszkody trwałej stanowi podstawę do pozbawienia władzy rodzicielskiej.

Szkoła w obliczu pandemii z poziomu nauczyciela, ucznia i rodzica – czyli jak odnaleźć się w rzeczywistości nowych wyzwań i zagrożeń

Brak nadzoru rodziców nad dopełnianiem przez dziecko obowiązku szkolnego – konsekwencje prawne (część druga rodzic)

Art. 105 k.w.

Kto przez rażące naruszenie obowiązków wynikających z władzy rodzicielskiej dopuszcza do popełnienia przez nieletniego czynu zabronionego przez ustawę jako przestępstwo, w tym i przestępstwo skarbowe, wykroczenie lub wykroczenie skarbowe i wskazującego na demoralizację nieletniego, podlega karze.

Szkoła w obliczu pandemii z poziomu nauczyciela, ucznia i rodzica – czyli jak odnaleźć się w rzeczywistości nowych wyzwań i zagrożeń

Kiedy dobro dziecka jest zagrożone, czyli ingerencja państwa we władzę rodzicielską (część trzecia uczeń)

Art. 109 k.r.o.

Jeżeli dobro dziecka jest zagrożone, sąd opiekuńczy wyda odpowiednie zarządzenie.

Sąd opiekuńczy może w szczególności:

1. Zobowiązać rodziców oraz małoletniego do określonego postępowania, w szczególności do pracy z asystentem rodziny, skierować małoletniego do placówki wsparcia dziennego, skierować o specjalisty zajmującego się terapią rodzinną.
2. Określić, jakie czynności nie mogą być przez rodziców dokonywane bez zezwolenia sądu, albo poddać rodziców innym ograniczeniom.
3. Podać wykonywanie władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego.
4. Skierować małoletniego do organizacji lub instytucji powołanej do przygotowania zawodowego albo do innej placówki sprawującej częściową pieczę nad dziećmi.
5. Zarządzić umieszczenie małoletniego w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, w zakładzie opiekuńczo-leczniczym.

Szkoła w obliczu pandemii z poziomu nauczyciela, ucznia i rodzica – czyli jak odnaleźć się w rzeczywistości nowych wyzwań i zagrożeń

Art. 109 k.r.o.

Zawarte w art. 109 k.r.o. wyliczenie zarządzeń opiekuńczych ma charakter przykładowy. Zarządzenia nie stanowią represji w odniesieniu do rodziców, a jedynym ich celem jest ochrona zagrożonego dobra dziecka. Są wydawane w przypadku niewłaściwego wykonywania władzy rodzicielskiej, a zatem środek taki stanowi ostrzeżenie dla rodziców.

W pewnych sytuacjach jeżeli niezaradność w wykonywaniu władzy rodzicielskiej wynika z niedorozwoju umysłowego lub choroby psychicznej, oprócz wydania zarządzenia w trybie art. 109 k.r.o. może pojawić się potrzeba ubezwłasnowolnienia takiego rodzica.

W niniejszych sprawach sąd może wszcząć postępowanie z urzędu. Nie można również zapominać o tym, że każdy, komu znane jest zdarzenie uzasadniające wszczęcie postępowania z urzędu, obowiązany jest zawiadomić o nim sąd opiekuńczy. Obowiązek ten będzie dotyczył przede wszystkim urzędy stanu cywilnego, placówki oświatowe, Policję, opiekunów społecznych, organizacje zajmujące się opieką nad dziećmi.

Szkoła w obliczu pandemii z poziomu nauczyciela, ucznia i rodzica – czyli jak odnaleźć się w rzeczywistości nowych wyzwań i zagrożeń

Art. 109 k.r.o.

Bez wątplenia do spraw, w których sąd może wydać zarządzenie są:

1. Nakazanie rodzicom umieszczenia dziecka w szpitalu, poddania określonej zalecanej procedurze medycznej.
2. Zakazanie wypisania dziecka ze szpitala.
3. Umieszczenie dziecka w szpitalu psychiatrycznym.
4. Pobranie krwi od dziecka.
5. Umieszczenie w specjalistycznym ośrodku odwykowym.

Szkoła w obliczu pandemii z poziomu nauczyciela, ucznia i rodzica – czyli jak odnaleźć się w rzeczywistości nowych wyzwań i zagrożeń

Zadanie.

Wskaż jakie czynności powinien wykonać nauczyciel/pracownik szkoły, który jest świadkiem podejmowania próby samobójczej?

1. Nie każ takiej osobie wziąć się w garść. Spróbuj ją zrozumieć i to zrozumienie okazać (w przypadku kontaktu on-line nie pozwól na to, aby utracić kontakt, niezwłocznie poinformuj pedagoga/psychologa szkoły, aby skontaktował się z rodzicami ucznia, aby nie zostawiali ucznia bez opieki, Policją).
2. Nie przekonuj, że wszystko będzie dobrze, ale spróbuj wysłuchać, zrozumieć i zapewnić taką osobę, że kryzysy są czymś co się zdarza, co jest częścią naszej egzystencji. Za wszelką cenę podtrzymuj rozmowę.
3. Poprzez rozmowę staraj się jak najbardziej odwlec w czasie decyzję o targnięciu się osoby na swoje życie lub wpłynąć na decyzję o rezygnacji z takiego postanowienia.
4. Nie porównuj, nie mów, że inni mają gorzej, bo jakie to ma znaczenie dla kogoś, kto chce się zabić. Przecież jeśli inni ludzie mają gorzej, to podłamany człowiek ma lepiej, a i tak nie potrafi tego docenić, czyli jest beznadziejny.

Szkoła w obliczu pandemii z poziomu nauczyciela, ucznia i rodzica – czyli jak odnaleźć się w rzeczywistości nowych wyzwań i zagrożeń

W sytuacji, gdy nauczyciel/pracownik szkoły jest świadkiem podejmowania próby samobójczej powinien zastosować się do następujących wskazówek:

5. Pamiętaj, że osoby, które mają problemy z emocjami, problemy ze zdrowiem psychicznym, na każdą propozycję udania się po poradę do psychologa lub psychoterapeuty, reagują jakby proponowano im skrajnie ostateczną formę pomocy. Dlatego istotne jest ukazanie jak naprawdę wygląda spotkanie z psychologiem. Musisz uzmysłwić osobie, że takie spotkanie wygląda jak każde inne spotkanie z życzliwą osobą – z tą tylko różnicą, że tej dobrze się nie zna i że rozmawia się z nią o sprawach, które są często trudne do opowiedzenia. Psycholog niczego nie narzuca, nie ocenia, obowiązuje go zasada zachowania tajemnicy spotkania i tego co było na nim poruszane.

Szkoła w obliczu pandemii z poziomu nauczyciela, ucznia i rodzica – czyli jak odnaleźć się w rzeczywistości nowych wyzwań i zagrożeń

Symptomy presuicydologiczne, czyli kiedy uczeń:

- ✓ mówi o śmieci, zranieniu siebie, samobójstwie;
- ✓ twierdzi, że życie jest trudne i złe;
- ✓ bardzo się zmienił (izoluje się, jest apatyczny, neurotyczny);
- ✓ ma objawy depresji (płacz, brak apetytu, poczucie beznadziejności);
- ✓ z niewiadomych względów uzyskuje słabsze wyniki w nauce;
- ✓ porządkuje swoje sprawy;
- ✓ rozdaje cenne przedmioty;
- ✓ już kiedyś próbował się zabić;
- ✓ ma ślady samookaleczenia;
- ✓ unika kontaktów społecznych;
- ✓ rezygnuje z dotychczasowych zainteresowań;
- ✓ obniża swoją wartość, prezentuje niską samoocenę.

UWAGA! Osoba ujawniająca wskazane powyżej okoliczności, powinna niezwłocznie poinformować o swoich spostrzeżeniach pedagoga/psychologa szkoły, który przeprowadza rozmowę z uczniem i podejmuje decyzję co do dalszych działań (rozmowa z rodzicami ucznia, uzyskanie zgody od rodziców na skierowanie dziecka do psychoterapeuty).